

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

D R A U G A S

1994 m. gegužės mėn. 7 d. / May 7, 1994

Nr. 89(18)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Nepameskim kelio dėl takelių

Beveik visi atkakliai ir užsispėrusiai siekėme neprisklausomybę. Tik gal buvo skirtingu nuomoniu kaip jau gauti. Tokioje padėtyje reikėjo stiprių, kaip Vytautas Landsbergis, asmenybiu, kad nenulystume nuo pasirinkto kelio. Su viltimi siekėme demokratizavimo ir rinkos ekonomikos, kad pajudėtume į vakarietiško tipo kraštą. Tai pasiekti, atrodo, yra sunkiai nei galvojeme, tuo labiau, kad šaliai paveidėtos sunkios padėties, mes patys kartais paklaudžiojame, praradėtis keliu kryptį, arba pasiūlytome be reikalo takeliais.

Antra vertus, malonu matyti ir kai kuriuos gražius pavyzdžius, liudijančius, kad politinė demokratija, gražiai prasidėjusi, gyvuoja, mūsų politinių vadų remiamasi. Dar ne taip seniai sklidė gandai, kad dešinieji, pajute, jog gali 1992 metų rinkimų nelaimėti, sufabrikuos salygas, kad jie ir nevykstu. Buvo iškilusi baimė, kad nebus galima kritikuoti darbiečių, jiems atėjus į valdžią. Matome, kaip demokratija dėl savo iprastų silpnybių pareikalauja beveik kasdien prasilenkti su jos pagrindinėmis taisymėmis.

Užtat, žvelgiant į netolima praeiti, ypač gera pripažinti, kad,

pavyzdžiu, pernai prieš SKAT (Savanoriškos krašto apsaugos tarnyba) kai kuriu iš Kauno į mišką pasirauskimą pasisakė visos pagrindinės politinės partijos. Daug tų savanorių pasižymėjo ginant neprisklausomybę. Tai jauni, simpatinė, nors kartais gal ne per drausmingi virai, tuo mete reikalavusieji geresniu jiems darbo salygu ir savo organizacijos aiškesniu veiklos gairių. Dėl to incidento pasiraukė iš Krašto apsaugos ministro pareigų Audrius Butkevičius pasakė, kad „tai buvo gera suplanuota politinė provokacija, jai seniai ir sekmingai buvo ruošiamasi“.

Nepaisant kai kuriu dešiniųjų simpatijų tiems savanoriams ir jų reikalavimams, politinės partijos aiškiai pasisakė, kad tokiomis problemomis spręsti reikia eiti demokratiniu keliu. Egzaminas tasyk buvo išlaikytas su penketuku, nes politinėje plotmėje nedvejota dėl viešiosios tvarkos taisyklių, o dėl savanorių juk nemažai politikų galėjo už juos pakelti balsą, reikalaudami spręsti jų problemas. Ekstremistai, norėdami išreikšti savo nepatenkinimą esama krašto padėti

Tu vingiu viešajame gyvenime matyti nemažai. Apkalinome kai kuriuos politikus, buvusius komunistus, bet dar neradome būdų iškelti tinkamų bylų stalinizmo sadistams. Mūsų krašta kai kuriuose tiesiog apiplešia kyšininkai, o mes siekiame mokesčiai išspausti paskutinį centą iš smulkų verslininkų. Džiaugiamė Vilniaus lietuviškumą, bet sakoma, kad jo mafiją tvaro kitas.

Jauni, aukščiai valdininkai naujoja savo įtakingas vietas dar valdžiai dirbdami tam, kad gautu pinigų arba pinigais padėtu draugams. Kaip gaila, kad skubėdami uždirbtį šiandien, sugadina savo gerą vardą ateiciai. Nepraprašta reikia stabilius valiutos, bet iklūpsta Lietuvos Bankas bylose. Sunku išlaiatyti užsienyje reprezentaciją ir nelengva rasti patyrusių diplomatus, bet nevykdomi pašalinas iš savo posto Lietuvai ir toliau jame galėjės būti naudingas ambasadorius Stasys Lozoraitis.

Norėdami uždirbtį keliais dolelius dabar, siunčiame ne tą gaminių, dėl kurio buvo sutarta, ir su gadiname kelią ne tik sau, bet ir

PRANAS VISVYDAS

Nejisivaizduju architekto be dailaus bražo, sugebejimo piešti, škicuoti, lieti akvareles. Dažnas jų turi pojūti patraukliai spalvų dermei. Taigi geras architektas yra ir dailininkas. Nors ne kiekvienas šios profesijos meistras kaupia savo išskirtinį, sakyčiau, net igimtą potraukį tapti ir piešti paveikslus.

Santa Monica, California, gyvenančiam architektui Edmondui Arbu architektūra nei kiek nepranoksta jo kūrybingo dailės pomėgio. Daile jis gyvuoja ir pasitiki ja lygiai tiek pat, kiek savo projekti ir ivykdyti pastatavo. O pasitikėjimas nelieta be pasekmių.

1992 metais Kaune buvo išleista Edmundo Arbo darbais (architektūros, pėsčiųjų, tapybos) iliustruota knyga - albumas, su iavidiniu Gydžio Ramunio straipsniu. Išspausdino Spindulio spaustuvė.

Žiūrint iš leidybos taško, Edmundo Arbo vaizdaknygė yra pernelyg kulkli. Be Vakaruose iprasto meno leidinių kokybinio blizgesio. Bet tame kulklose glūdi ir jos taurumas. Juk ji išleista atkurtus neprisklausomus Lietuvos pradžioje, atseit ekonomiškai labai sunkiu laiku. Tad bibliografiai vertė neabejotina.

Turbūt taupant popieriui, nėra čia Edmundo Arbo pasisakymų ar ištraukų iš jo straipsnių apie architektūrą. Néra ir tu linksmu proginiu, gan taikių piešiniu, bent keliu, kuriais jis metu metus papuošdavo literatūros vakarų programų lankstinukus. Šiandien, pavyzdžiu, žaismingo vokiečių dailininko Paul Klee bet koks iavaizdis ar brūkšnelis, net ant laikraštinio popieriaus nupieštas, yra vertinamas ir tausomas.

Pažvelkime į viršeli. Matome kvadratą ir trijų apytamsiu keturkampiu fone apskritima, tiksliu tarus, besiskaitant, rata, su dominuojančia šviesiu spalvų gama. Kvadratas ir ratus. Rimtis ir džiugesys.

Dar prie Renessansą menininkai suprato, kad objektuvi tiesa geriausiai išreikšiama apskritimo ir keturkampio geometrija. Kaip tik šiame keturkampių ir

kitiemis tokioje gamyboje. Dėl mokesčių dydžio nesiseka, kai kurių gaminių eksportuoti. Tas vers fabrikus atleisti darbininkus, kuriuos Lietuvos fabrikus parduoti pigiau savo gaminius tam, kad apmokėtų aukštą i užūjū perveržimo kainą. Griebdamai kiek galima daugiau dabar iš perveržamų prekių per Lietuvą, jau pradėjome nukreipti kitų kraštų siuntėjus žvalgytis į Karaliaučių, Danzigue arba Rygą.

Emisijomis užkišime keletą vieno gyvenimo skylių, bet greit tokiu būdu prarasime tarptautinių bankų pasitikėjimą ir tada bus sunku gauti paskolų. Patenkinti išvairių sektorų reikalaivimui atleisime valiutos stabilizavimo varžtus, o netolimoje ateityje reikės dvigubai stipriau susiveržti diržą, kad nebarkrutuotume.

Lietuvos politiniai vadai ir jos piliečiai parodė reikiamą drausmę demokratizacijos procese. Viliamės, kad ir kitaip atvejais jie išlaiks gilių ryžą nemesti gero keliu dėl takelių.

Apskritimas kvadrate

AVGUSTO LICHVIAUS LIETUVIŲ ARCHITEKTŲ SĄJUNGOS 100 M. ORGANIZACIJOS 10 d. IVYKUSIAME SUPAZINIMINIME SU KNYGA APIE ARCHITEKTĄ EDMUNDĄ ARBĄ: PIRMININKAS MINDAUGAS SODEIKA (DEŠINĖJE) SU ARCHITEKTU EDMUNDU ARBU, PROJEKTU „LAISVES AUKURAS“ AUTORIUMI.

apskritimų saskambyste Edmundas lakoniškai išreiškė savo architektūrinio mastymo bei darbo įrengimų polėkio ryšį, pusiausvyra. Tvarus pastatas visada remiasi vertikaliu - horizontaliu tiesių sąveikai, tuo tarpu dailei būtinos ir lankščios linijos. Retas estetiskas pastatas apsieina be gracingos muzos pabūčiavimo.

Linijų grakštumas itin akivaiz-

dus čia iliustruojamuose konkursiniuose Edmundo Arbo projektuose. Jų autorius visada išlieka ištikimas lietuvių liaudies meno tradicijai: tulpių, lapų, paukščių, trikampių simetriškai ornamentavimui. Šitokio subtilaus grožio išpūdingū urbanistinių pastatų. Taip pat tuos idealū ekonomiškų surenkančių namų maketus.

Edmundo Arbo architektūrinė

patirtis ne tik ilga, bet ir išvairi. Dirbo jis ir braižytoju, ir universitete asistentu, ir nuosavo firmoje, ir bendrai su kitaikis architektais, kad ir su pasaulinio garso Eero Saarinen. Knygoje matome daugybę išpūdingų urbanistinių pastatų. Taip pat tuos idealū ekonomiškų surenkančių namų maketus.

Dvidešimtojo amžiaus Vakaru-

menui, nors ir tarp karų ir nesiliaujančių žudynių kuriamam, yra būdingas visoks išdai-gavimas, paradoksai, gyvenimo šloviniemas. The art of celebration. Dailininkai džiūgami eksperimentuoja, vaizduotės šuoliais stebina žiūrovus, nuolat švenčia išvairias būties apraiškas. Šaipokišku entuziazmu iš dalių apžavėti ir Edmundo Arbo darbai. Čia žaismo nestinga. Tai jo besusuktantis žiedas. Šalia kelių tapybos drobių daugiausia regime spalvotas piešinius: pusiau abstraktias kompozicijas, nuostabias gėles, pašaržuotus individus – moteris, vyrus, poras, su garniū kojomis, su ju gyvenimo pomégiai ir daiktais. Taigi apsta-tas sveiko samojų ir noro pasidžiaugti mūsų kultūriniais išv-kiais, juo labiau pradžiuginti dailininkui artimus mielus žmones.

Gelių portretuose, tame kruopščiai gamtos formų stilizavime, primenančiame Tolimųjų rytu meno lyrišmą, ryškus Edmundui Arbu savitas spalvų ir linijų švelnumas bei precizija. O kiek fantastiškų pavidaļų ikompo-nuota tame tikrai lietuviškame „Galaktikos sode“.

Verta pridurti, kad už šią knygą (parduodamą ir „Drauge“) gautos pajamų skiriamos architektūros studentams Lietuvoje paremti.

• EDMUNDAS ARBAS-ARBAČIAUSKAS. Architektūra, tapyba, piešiniai. Vilnius: „Vaga“, 1992. Sudarymas: Keštutis Pempė, Gytis Ramunis. Išvadintas straipsnis Gydžio Ramunio. 74 puslapių. Kaina – 10 dolių. Gaunama „Drauge“.

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas

GYTIS RAMUNIS

Ilgą laiką atrodė, kad 1941-1945 metų emigracija yra tapusi nepaisomo netekimai Lietuvos kultūrai. Iškiliausios asmenybės – poetai, rašytojai, dailininkai, architektai, palikę gimtinių kraštą ir išsibarstę po visą pasauly, buvo tokie patolimai ir amžiaus prarasti Lietuvai, kaip ir tie, kurie žuvo Sibiro

* Išvadintas albumas „Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas“ (Vilnius: „Vaga“, 1992).

tremtyje. Daug dešimtmiečių jų kūryba mums buvo beveik nežinoma. Viena kita žinutė, prasiskverbusi į Lietuvos spaudą, ar atsistikintai į Lietuvą patekę emigracinius leidinukas negalėjo sudaryti bent kiek išsamnesi vaizdą apie lietuvių išėivijos kultūrinių gyvenimą. Tik dabar, prasidėjus tautiniam atgimimui, émème geriau juos pažinti, suvokti jų literatūrą ir daile kaip neatksiriamą visos lietuvių kultūros dalį, pajutome tautinės ir pasaulio kultūros sąlytį. Tačiau ir dabar tebéra nemažai „baltų dėmių“ šioje srityje. Viena ju –

išeivijos architektūra. Lietuviai architektai, gyvenantys ir dirbantys užsienyje, yra nemažai nuveikę, aktyviai dirba Amerikos ir Pasaulio lietuvių inžinerių ir architektų sąjunga „PLIAS-ALIAS“, reguliariai rengianti savo suvažiavimus, dalyvaujanti lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumuose, tačiau bendravimais su Lietuvos gyvenančiais kolegomis iki šiol apsiriboję tik asmeniniais vizitais ar trumpomis paskaitomis, supažindināčiomis su kurių išeivijos architektų kūryba. Todėl lietuvių architektų Edmundo Arbo-Arbačiausko kūrybos

paroda, surengta 1990 m. dižiausiuose Lietuvos miestuose, buvo malonus netikėtumas.

Paroda, sulaukus didelio lankytojų susidomėjimo bei palankaus ivertinimo, paskatino parengti ši leidinį. Knygos sudarytojai nepretenduoja į išsamią Edmundo Arbo-Arbačiausko kūrybos studiją, jei tik nori supažindinti su architektu, gyvenančio Kalifornijoje, darbais ir tikisi, kad tai bus nie vienintelis leidinys apie išeivijos architektus.

(Nukelta į 2 psl.)

Jonas Pabedinskas

Šiame numeryje:

Kelyje į demokratiją • Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas • Lietuvos dainininkų koncertas Čikagoje • Roberto Ketutės eileraščiai • Kompozitorius Vlado Jakubėno (1904–1976) jubiliejus • Hamilton'o „Aukuro“ teatro Garcia Lorca pjese Detroit'e

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas

(Atkelta iš 1 psl.)

Edmundas Arbas-Arbačiauskas gimė 1915 m. Lietuvoje, Karsokų kaime, esančiame prie vieškelio, vedančio iš Žaslių į Paparčius. Tėvų Jurgio ir Onos Arbačiauskių sodyba buvo pačiamė kaimo gale. Aplink namus augo didelis sodas, kuris rėmėsi į Žaliojo raisto giria, o pastaroji, jungdamasi su kitais miškais, tėsėsi iki pat Vilniaus ir Gudijos.

Anksstyvoji Edmundo vaikystė nebuvo rami: prasidėjės Pirmasis pasaulinis karas privertė šeimą, viskai palikus, trauktis iš gimtojo kaimo. Tiesa, pirmoji tremtis nebuvo ilga — frontas juos pasivijo prie Vilniaus ir nudundėjo į rytus, o Arbačiauskai, grįžę namo, rado nenukentėjusią sodybą.

Pirmiasias raides Edmundas žinojo gimtajame kaime, nors darbar jau sunku pasakyti, kaip ir ko vaikus mokė keliaujantis mokytojas, tévo parvežtas į Karsokus net iš Ukmegės apskrities. Būsimojo architekto noras mokytis buvo didžiulis — visokiui moksliui paslapčius jis stengėsi perprasti iki pat trisdešimt penktų savo gyvenimo metų, kai 1950-aisiais baigė Lawrence'o technologijos universiteta Detroite. Bet prieš tai dar mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje ir Kauno technikume, studijavo ekonomiką Vilniaus universitete, architektūrą — Vienos ir Stuttgarto aukštosiose technikos mokyklose.

Dar besimokant Kaišiadorių gimnazijoje, Edmundas sudomino statybos menas. Ir dabar, po daugelio metų, Edmundas Arbas prisimena: „Būnant gimnazijos antrojo klasėje, Kaišiadorių pradėjo statyti naujai įventintam vyskupui Kuktu katedrą, klebonią ir vyskupo rezidenciją. Po pamokų bégdavau pro tvorą pažiūrėti vykdomy statybos darbų. Mačiau, kaip darbininkai kasė katedros fundamentus griovius, pylė betoną ir pastoliais nešiojo statybų plitas. Idomu buvo stebeti, kaip darbu prižiūrėtojai mostagavo rankomis, kažka garsiai šaukdavo. Architektas tik kartais iš Kauno atvažiuodavo, labai norėjau ji pamatyti. Vaizdavausi kaip šventa, kuris sugeba tokius milžiniškus pastatus sukurti”.

Kaišiadorių gimnazijos keturklasė baigusi sūnū tévai, Žaslių parapijos kanauninko paskatinti, nutarė leisti į Kauno Jézuitų gimnaziją. Matyt, likimas taip lemė, kad Edmundas, nuvažiavęs į Laikinąjį sostinę, vietoj Jézuitų gimnazijos istojo į Kauno technikumą. Nesižiaugė tévai, išgirdę tokia žinia, bet žingsnis buvo žengtas, ir šviežiai „iškeptas“ studentas, tévu palaimintas, išvažiavo rudenį į Kauno statybos mokslo semtis. Mokslai Technikume Edmundui nepasirodė sunkūs, blogiau buvo su pragyvenimu — ne kasdien net pietumi pavykdavo pasilepinti. Palengvė tik pasiekus trečiųjų kursą — studentui Edmundui Arbačiauskui buvo paskirta Susisiekimo ministerijos stipendija.

Laiko ir energijos jaunuoliui užteko ne tikai mokslyams — spėdavo ir Kuno kultūros rūmuose pasportuoti, ir su profesorium St. Kolupaila, dideliu kelioniu Lietuvos upėmis ir ezerais entuziastu, pakeliauti, ir, žinoma, vakareliuose, į kuriuos jie, jūrų skautai, buvo mielai kviečiami, apsilankyt. Ypač šiltai architektas prisimena Technikumo vasaros praktikas. Jų metu aplankė Nemuno žiotis ir Kuršėnai, pažino Mažąją Lietuvą ir Suvalkiją.

Nors širdis linko prie architektūros, tačiau Susisiekimo ministerijos stipendija ipareigoja, baigus technikumą, dirbtis Sauskelio valdyboje. Kelionės po Lietuvą tėsesi: Utēna, Kamajai, Rokiškis — darbas prie tiesiamų plentų.

Taip atėjo ir 1939 metų rudo.

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas 1991 metais.

Vilnius — vėl Lietuvos sostinė! Nemaža pastangų teko padėti, kad Sauskelio valdyba sutiktu išleisti jauną gabų inžinierių; ji labiau domino architektūra, o ne sauskeliu, o ir besikuriančiai Vilniaus apskrities valdybai reikėjo specialistų. Edmundas Arbačiauskas pasinėrė į naują darbą Valdyboje. Jam teko prižiūrėti apskrities mokyklų ir vienuomeninių pastatų rekonstrukcijos ir remonto darbus, atsirado ir privačių užsakymu projektuoti gyvenamuosius namus, vienuomeninius pastatus. Nors darbo buvo daugybė, reikėjo nemažai važinėti po apskritį, bet ir vienuomeninės veiklos neapleido — Edmundas istojo į apskrities valdybos šaulių būri, ji išrinko vadavuodotu.

Tačiau ramus darbas neilgai truko — į Lietuvą įžengė raudonoji armija, prasidėjo didžiosios permainos. Teko pereiti dirbtį į naujai surukta Pramonės statybos trestą, rūpintis ir kariemis statybomis. Čia pasitaikė konfliktų su naujaja karine valdžia, todėl keturiadesimt pirmųjų birželio naktys buvo labai neramios.

Prasidėjo karas. Istaigų ir imonių vadovai traukėsi iš Vilniaus, Edmundas Arbačiauskas tapo Tresto vadovu. Užėję vokiečiai pradžioje émė viska plėsti; ardė ir vežėsi dirbtuviu įrengimus, bet po kiek laiko gyvenimas aprimo, darbas gržo į normalias vėzes. Reorganizavus buvusį Trestą į „Statybos“ bendrovę, jos žinioje

liko lentpjūvės, plyninės, mechaninės ir stalių dirbtuvės. Prasidėjo atstatomasis darbas. Architektas prisimena: „Nors naujuojant okupantu potvarkiai ir draudė, grasdami mirties bausme, naujoti medžiagas civilinei statybai, tačiau „paslapčia“ pavyko pastatyti Raudonojo Kryžiaus ligoninę, „Švyturio“ spaustuvę, suremoniuoti gairo sunaikintą Vilniaus teatrą, Trakų karaimams davėme medžiagu bažnyčios remontui. Sgraffito technika išpuošė Lentvario bažnyčią, užbaigė Lentvario vinių fabriką”.

Deja, atokvėpis buvo trumpas. Vokiečiai panaikino Laikinają vyriausybę, okupantų priespauda darėsi vis nuožmesnė. Lietuvieji prasidėjo pogrindinis pasipriešinimas. Inžinierius Arbačiauskas tapo vienu iš penkių vyriausiu „Kestučio“ pasipriešinimo organizacijos štabo nariu. Darbo reikalais ne kartą važiavo į Varšuvą, Lydu, Rygą; pavyko užmegztį ryšius su Varšuvos ir Rygos pogrindininkais. Vokiečiai vis labiau nerimo — prasidėjo atsakinėjimo projektais. Dirbant pavyko sutaupyti šiek tiek pinigu, nusipirkti namelį, galiausiai testi architektūros studijas Detroito Lawrence'o technologijos universitete. Detroito prasidėjo ir profesionali architektė Edmundo Arbo veikla. Universitete dirbdamas asistentu, bendradarbiavuo su architektūros katedros dekanu, daktaru profesoriu Earlu Pellerinu — projektavo Universiteto išplėtimą. Vėliau dirbo pasauliniu mastu architektė Eero Saarineno firme.

Pirmasis savarankiškas projektas — nuosavas architekto namas Blumfeld Hilse. Tai buvo ir pirmoji sekėmė — projektas susilaukė spaudos dėmesio, jis plačiai apraše vienos laikraščiai. Tačiau darbas projektavimo firmose nepatenkinio jauno architekto ambiacijų. Pabandė išteigtį nuosavą firmą kartu su lietuviu architektu daktaru St. Kudoku, tačiau nesėkmingai. Bendradarbiavimas su tuo metu jau gana gausiai tautiečių kolonija Detroite irgi nebuvu rezultatyvus.

Lietuviai kilmės architektė Josseno, su kuriuose susipažino Sakramente (Kalifornijoje), pakviesė, 1959 m. Edmundas Arbas išvyksta į Vakarus į įsibardina „Stark Jossens and Nacht“ firmoje. Belaukdamas, kol atvyks žmona Alė su dukrelėmis Violyte, Rasute bei sūneliu Arimantu, dalyvauja Amerikos ir Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos „PLIAS/ALIAS“ paskelbtame Lietuvos atstovybės rūmu Brazilijoje konkurse, kur jo projektas pripažintas geriausiu. Apie jį palankiai atsiliepia ne tik lietuvių spauda, bet taip pat ir Amerikos bei Brazilijos architektūros žurnalai. Tačiau Arbams, kurie net sunkiausiais klausinėjami po Europą metais aktyviai dalyvavo lietuvių vienuomeniniam gyvenimui, Sakramente pernelyg ramu. Jie nusprenzia keltis į Los Andželą, kur lietuvių bendruomenė gausėsne. Iš pradžiai šeima prisilaudžia pas Aldoną ir Bernardą Brazdžionius,

vėliau išskuria nuosavame name Santa Monikoje.

Tuo metu Edmundas Arbas dirba įvairiose firmose, projektuoja universitetų bei mokyklų pastatus. Galiausiai „Edward Durrell and Stone“ firmoje vadovauja 48 aukštų Ahmansono finansinio centro pastato projektavimui. Darbas firmoje nesutrukdo energingam architektui dalyvauti prestižiniame Amerikos paviljono pasaulinės parodos Niujorke konkurse, kuriamo dalyvauja žymiausi Amerikos architektai. Jo projektui skiriamā trečioji premia.

Būdamas labai užsiemės firmoje (projektavo didelius kompleksus), Edmundas Arbas neužmiršo lietuviškos tematikos: laimėjo ALIAS skelbtą lietuviško stiliaus namo ir vasarnamio, PLIAS/ALIAS ženkliuko bei rasytojo Pulgio Andriušio antkapio Australijoje konkursus, suprojektavo lietuvių parapijos Los Andžele Šv. Kazimiero bažnyčios interjerus.

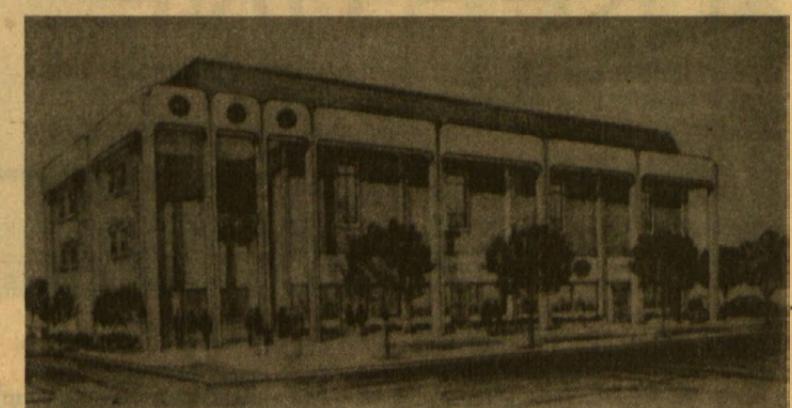
1969 metais Edmundas Arbas išsteigia savo firmą „Edmund Arbas, Inc. AIA Associates“. Po metų, priėmus partneri, firma pasivadina „Arbas-Burton Assoc.“. Atsiranda ir didesnių darbų. Tačiau nutrūkus didelio statybos kompleksu, susidedančio iš bankų, viešbučių, gyvenamųjų namų ir plaukymo baseino, projektavimo darbams, firma skylla, ir Edmundas Arbas perkelia savo ofisą į vakarinį Los Andželą. Tuo pačiu laiku architektas pasiekia kūrybingą brandą — ruošia projektus Kalifornijos Los Andželė universitetui (UCLA), projektuoja daugiaubčių namų kvarthalus. Pagal jo projektus pastatyta nemaža individualių namų Taho-Donner miestelyje netoli Nevados valstijos sienos. Kaip ir anksčiau, jo firma dalyvauja konkursuose: 1980 metais Kalifornijos valstijos skelbtame gyvenamųjų namų konkurse, kuriam buvo pastatyta per 500 projektų, Edmundo Arbo ekonomiškų surinkamų namų kategorijos darbas buvo pripažintas geriausius.

Lietuvių bendruomenė buvo paskelbta Lietuvos centro Los Andžele konkursu. Reikėjo suprojektuoti nemažą kompleksą su sale, restoranu, administracinių patalpomis. Edmundas Arbas dalyvavo ir šiame konkurse, bet ši syki laimė nusisuko, ir jo darbas nebuvu pažymetas. Beje, perkėlus anoniminę konkursinį darbą paroda į Šikagos į Los Andželą, kaip tik jo projektas susilaukė didelio lietuvių vienuomenės pritarimo. Tačiau organizatoriu nuomonės nesutapo, ir viskas pasibaigė taip, kaip paprastai tokiai atvejais baigiasi — né vienas projektas nebuvu išgvydintas.

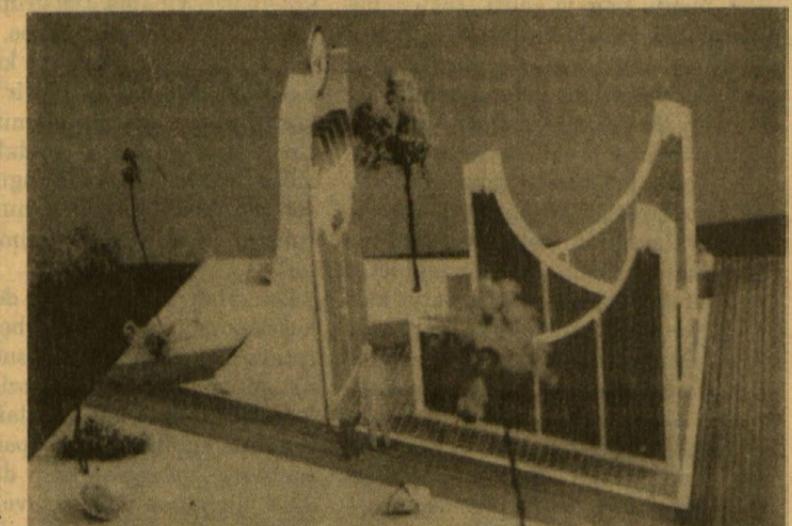
Igametėje architekto praktikoje buvo ir daugiau nerealizuotų lietuviškos tematikos darbų: lietuvių Šv. Jono koplyčios projektas bei Laisvės aukuras, kuri architektas sukūrė pastaraisiais

Architektas Edmundas Arbas. Lietuvių gyvenamojo namo projektas.

Architektas Edmundas Arbas. Lietuvių bendruomenės centro Los Angeles konkursinis projektas.

Architektas Edmundas Arbas. Vietname žuvusių karių memorialo konkursinis projektas.

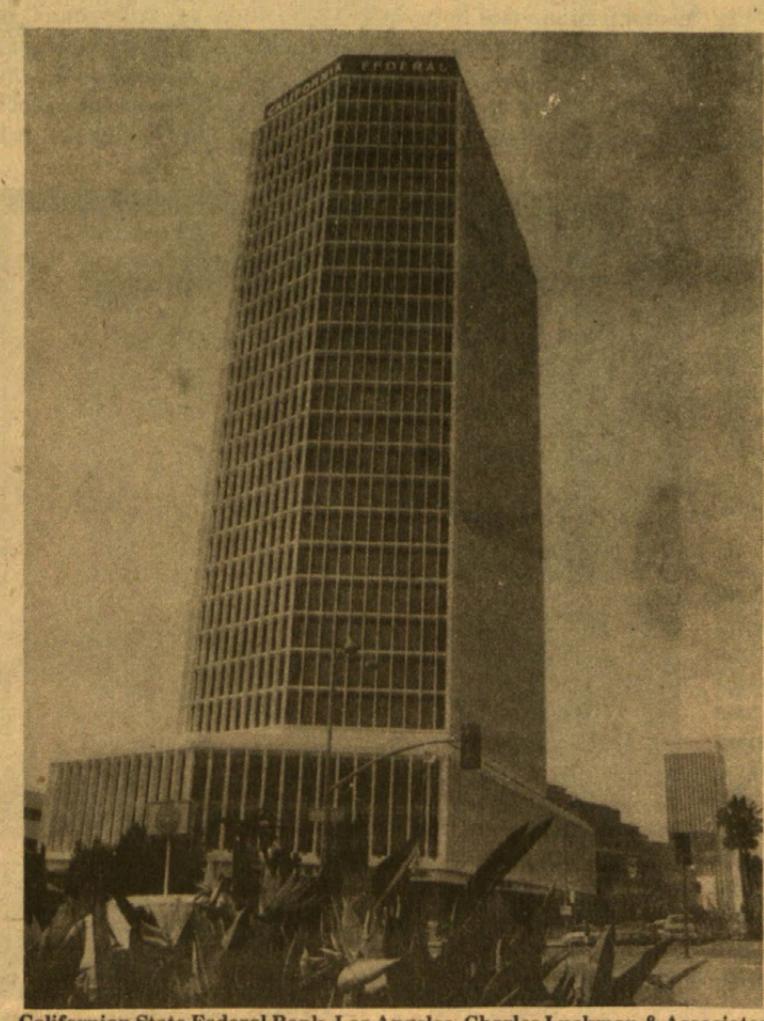
Architektas Edmundas Arbas. Laisvės aukuro projektas.

metais, be konkretaus užsakovo, vien vidinio poreikio skatinamas.

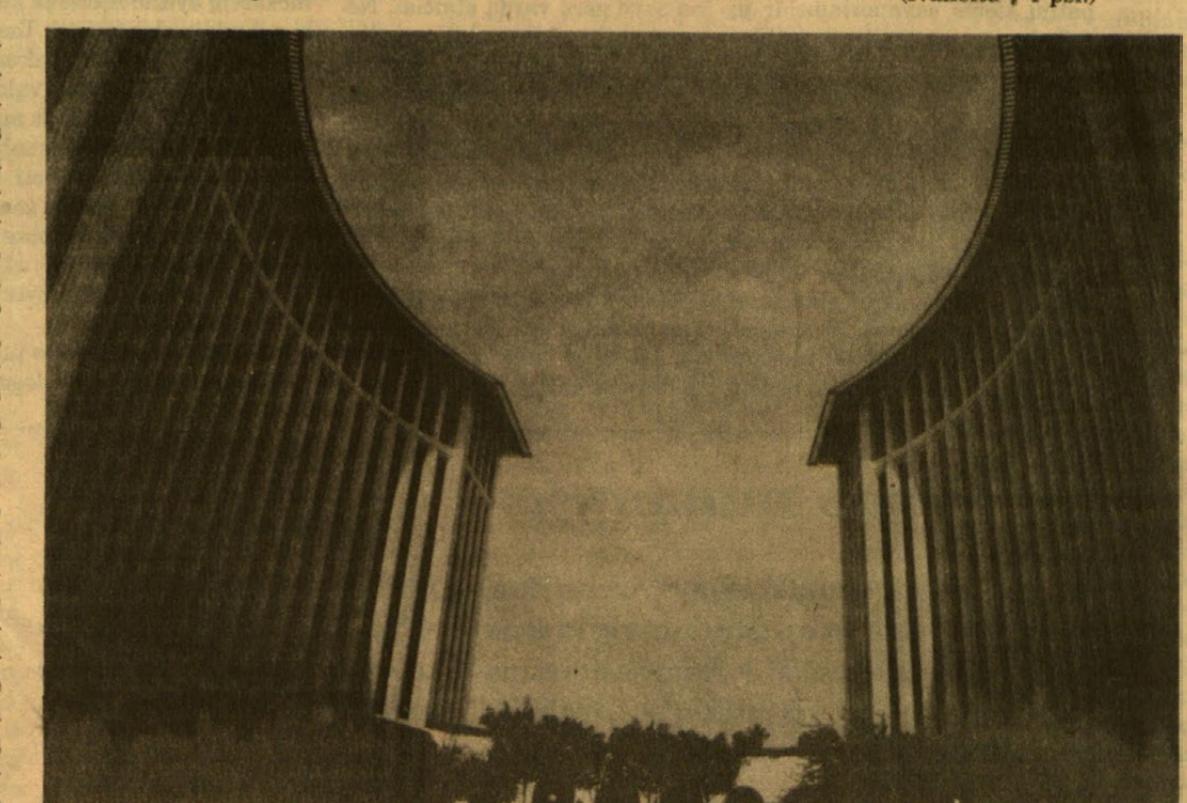
Vertinant Edmundo Arbo kūrybą, reikia išskirti du pagrinčinius: autorių sugeba išskelti prioritetines kiekvieno projekto problemas ir suranda optimaliausias architektūrines ir technologines priemones joms spręsti.

Edmundo Arbo darbų diapazonas labai platus. Jis projektavo bankų ir universitetų pastatų kompleksus, skirtus Amerikos vienamonei, pažymetus interna-

(Nukelta į 4 psl.)

California State Federal Bank, Los Angeles. Charles Luckman & Associates. Architektas Edmundas Arbas.

Ahmanson Banking Complex, Los Angeles. Edward Durrell Stone AIA Associates. Architektas Edmundas Arbas.

Lietuvos dainininkai mūsų scenoje

LORETA VENCLAUSKIENĖ

Savaitei praėjus po Vytauto Klovos „Pilėnu“ pastatymo, Jaunimo centre, Čikagoje, Lietuviai opera surengė spektaklyje dalyvavusiai dainininkai iš Lietuvos koncertą. Nuo 1991 metų tokie pasirodymai ivyksta kasmet ir yra lietuvių, ypač vyresnės kertos, gausiai lankomi. Ne visus koncertus esu girdėjusi, todėl remiuosi tik šiu metu renginio devynių dainininkų, dviejų pianistų ir dirigentų, smuikininkais bei choro „pirmuoju išpūdu“.

Varžybvė nebuvo, vyko gražus operinių balsų paradas, kiekvienam suteikės progą pasirodinti iš geriausios meninės pusės. Koncertą pradėjo Lijana Kopūstaitė, gražiai atlikdama melodingą, lietuvišku folkloru pagrįstą Vytauto Klovos dainą „Rūta žalioji“. Dainininkė turi stiprus, spalvingas, plačios apimties, balsą. Ji yra muzikali ir ateityje neabejotina pasiekys žymiu laimėjimu, jei išeivis daugeliui jaunuolių Lietuvos dainininkų būdingą nepakankamą Vakarų Europos muzikos (išskyrus itališkają) stiliumi pažinimą: fragmente iš Carl Orff'o sceninės kantatos „Carmina Burana“, kurį jų atliekant dalyvavę ir Lijana Kopūstaitė, būtent pasigedau specifinio, orfiško, stilinės supratimo, nors vokalinu požiuriu ši muzika nerā sunki dainuoti.

Koki didelį vaidmenį vokalisto karjeroje vaidina bendras profesinis muzikinis pasiruošimas, matyt iš Vitalijos Šiškaitės pažodžio. Tuo metu, kai ji pradėjo mokytis dainavimą, išvažiavo iš gera užsienio mokyklą vokalinės technikos patobulinti – kad ir gerausiai balsą turėtum – nebuvu lengva. Tad profesinio pasitikėjimo artistė sėmėsi turtum tiesiai iš muzikos kūrių, atsirinkdama labiausiai jos balsą atitinkančius išraiškos būdus. Pakankamai stiprus, visuose registruose lygiai geras mezzosopranas, artistiškumas ir graži išvaizda ypač tiko Georges Bizet operos „Carmen“ vaidmeniui. Šiame koncerte atliktos dvi išstraukos – Habanera ir finalo scena – trykštę tryško muzikalinius temperamentus.

Finale scenoje Šiškaitės partneriu buvo Virgilijus Noreika. Sudėtinga, dramatinio tenoro Don Jose partija solistas padainavo meistriškai, dramatiškai vokalo pusę atskleidamas forsuotu balsu. Tokiu pačiu būdu jis išpudingai atliko hercogo dainą iš Giuseppe Verdi operos „Rigoletto“, pirmą kartą – lietuviškai, o publikai prašant kartoti – itališkai. Originalo kalba dainuojant, balsas ir muzika tobuliai skambėjo...

Kad dainininkų balsas – tra piausias ir galingiausias pasaulioje muzikos instrumentas, dažnai pagalvoji, klausydamas

Irenos Milkevičiūtės dainavimo. Butterfly aria iš to paties pavadinimo Giacomo Puccini operos Šiame koncerte buvo tobulai atlikta. Nepaprastai „skaidrios“ viršūnės, balso registrų spalvingumas ir išraiškos lygis atspindėjo Milkevičiūtės balse, kaip veidrodėje, visus tos operos veikėjos jausmus ir išgyvenimus. Šiame koncerte dainininkės balsas, kaip kolegos sakytu, buvo ypač „geros formos“, tad greta puikių karjera arba kaip operės žanro artistai, arba kaip klasikinės kamerinės kūrybos atlikėjai. (Abiejose srityse Lietuvos trūksta gerų solistų.) Minėto pobūdžio muzikos pavyzdį turėjome proges išgirsti. Turiu galvoj Genovaitės Bigenytės ir Edmundo Kuodžio duetu padainuotą Vytautą Juozapaičio „Vingiuoja pilkas kelias“. Ir ši muzika audringais plojimais buvo palydėta.

Koncerte taip pat dalyvavo čikagiečiai lietuvių. Sékmingai suvokė Linda Veleckytė, o jai fortėpijono akompanavimo Alvydas Vasaitis. Buvo atliktos dvi impresionistinės nuotakos Vytauto Klovos „Pjesės“ ir temperamentinės išpanų šokio „Zapateado“ pagrindu sukurta Pablo de Sarasate muzika. Pastarosios ypač meninės pasirodė fortėpijono partijos atlikimas. Taip pat neblogai sudėtingą chorinių Carl Orff'o sceninės kantatos tekstą iveykė Lietuvos operos choras (dirigavo Alvydas Vasaitis; solo, greta Lijanos Kopūstaitės, dainavo Vaclovas Momkus).

Visiems koncerte dalyvavusiems akompanavavę Ričardas Sokas, itin aukšto profesinio ir meninio lygio pianistas.

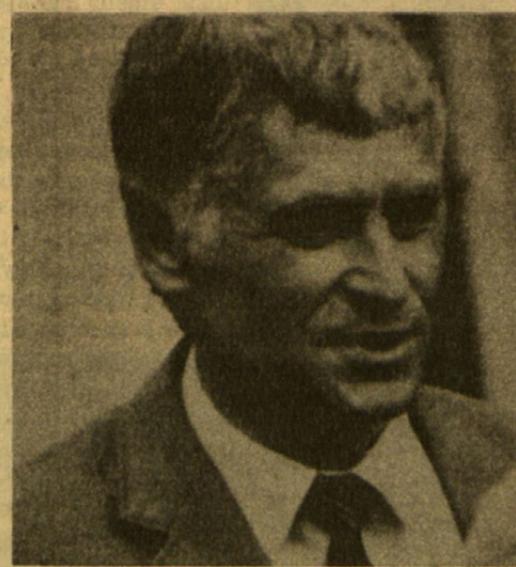
Laiškai redakcijai

Raimundas Katilius
ten nesmuikavo

Dalia Kučenienė balandžio 23 dienos Draugo kultūriniam prie dauso: „Jei 1992 metais smuikininkas Raimundas Katilius užkariavo publiką New York'e, Carnegie Hall...“ (mano pabrankta – P.P.). Carnegie Hall yra prestižinė, viena iš pasauly garsiausių, turinti 2,800 sėdimų vietų, koncertų salę, kurioje koncertuoja Amerikos viso pasauly garsūs simfoniniai orkestrai, solistai ir instrumentalistai. Smuikininkas Raimundas Katilius toje salėje koncertuoti laimės dar neturėjo. Jis savo koncertą 1992 m. kovo 8 d. New York'e atliko ne Carnegie Hall, bet Weill Recital Hall, talpinančio tik 268 klausytojus. Ta salė yra šalia Carnegie Hall, kuri prieš keletą metų vadinosi Carnegie Recital Hall.

P. Palys
Richmond Hill, New York

Robertas Keturakis

ATVERTOS DURYS

Visa laiką tave atkaklioji gyvybė apgaubus:
šešliuoti miškai jų viršūnėse paukščių lizdai
ugniažolės žiedas už tave atviresnis dangau
ir malda: atskleisk! nuolankumas aptemės keistai

Apskritimą breš žvilgsnis ir įkalins tave vidury
nesikeitę atstumai palengva prijaukins prie ribų
ir iteisins ne tai ko nėra o tai ko neturi
greta sielos erdvį ir buvimo dausų atlapu

Tartum stabligės apimtas neaprėpsi tos dovanos
kurią pažeria laikas ir sunesa kregždės krantuos
upės nešančios debesis; vien tėkmė o salos né vienos
ištovėk vidury kol kažkas pastebės ir galop išvaduos

Tai ne laiko pelėsai nes gyvybės laikas švarus
sutalpinti i ženklus maištauti pavidalai dris
Atkakliosios gyvybės išsaugotas broli esi nemarus
tik išmoki aplenk paslaugiai atvertas duris

RUGPJŪTIS

Vienišėja rugpjūtis: tylu pašelmanys
kur lyg vynuogių kekės išdžiūvę tušti kregždžių lizdai
gandro lengvas šešelis raženomis slysta Meni
žemyn smengančius debesis ir tai ką praradai

Rugsejo papédėj rasa lyg nukritę žvaigždynai
ir liūties nugludintas titnagis blizga prie tako blaustai
Vienišėja rugpjūtis netekdamas vyšnių spalvos ir nežino
ka praranda grūdai iš delno iškritę kas sau

Sargybon išplaukia žuvis i gruoblėta upės paviršiu
kur lietaus ilgi pirštai įklimpta užtamintuos duburiuos
Vienišėja rugpjūtis iškrītes iš jaukios Zodiako ištvos
sudžūta prie veido pakeltas vanduo kol gériuos

Atspindžiai kur voratinkliai greitai ilgėja
kol virsta linijom sniego tamšiom
Vienišėja rugpjūtis ir šiurkštėja vakaro vėjas
vyro veidu ugninėm gaisų kasom

REGĖJIMAS

Neklauski: kas svarbiau – tos salos
kalvu, tamsuojančios sniegų laukuos,
ar debesų švininis karnavalas,
kur né žvaigždelės neįžvelgt blankios?

Aš nežinau, kas būtiniau, ką saugot
dabar turi kaip gyvasti, kaip ta
regejima, kur Viešpatis užaugo
su dykumoj paklydusia karta.

Aš nieko nepatariu, nors dar tankiai
ispėju, ką negero padarei.
Atrodo, teks iš naujo Tau gyventi
net ir tada, kai skelbs, jog jau mirei.

TYLOS SOSTAS

Kaip rankos tie šešeliai tiesiasi... Ir trokštu
visagalybės... Viešpatie, nebausk už tai!
Yra švari tyla, yra tylos tos sostas
giliai vandenye arba kalnuos aukštai.

Ištremk i tylą tą: alsavimas apkarto,
buvimas skeryčojasi paikai...
Nes tai, ko aš geidžiu, neturi vardo,
ir Tu man niekad jo nepasakai – –

ŽALTVYKSLĖ

Tai laikas, kai dangus užmiršta žeme:
šviesa jo smelkiasi aukštyn, ir spindesys
nei sidabrinio veidrodžio, blaustus ir liūdnas,
nežilpina akių. Atsiskiria dvi gelmės –
dangaus ir žemės – būti savimi.

Gvi žiedai jurginu pasunkėja
tarytum padaryti iš tirštos miglos,
ir dvelksmas jų kaip maudulys,
kaip nerimas ar kaip baugštus laukimas:
kažkas ištiks, o tu nepasiruošes...

Tu nakti prieini prie lango ir bandai
išivaizduot kaip gilumoju juodoj keliauja Orionas
i vyzdžių lauką, kaip galop ižvelgsi
jo skyda, papuošta šešiom žvaigždėm.

Létam aušros plūsme nenoriai merkias žvaigždės.

Patikrini žodžius: kol kas bespalviai,
besvorai jie, jų bejegystė gasdina
ir priverčia nutilt. Tačiau gerai žinai,
jog vieną vakara užplūs atsiminimai
ir viską atgaivins – net tuos, kurių nėra.

Mažėja klevo lapas, pažymetas
šalnos dantim. Lengvai mes išsiskirsim.
Štai vėjas užpučia žakes, bet liepsnų
nešuosi atminty – tai būsima žaltvykslė
tam dangui, kurisai užmiršo žemę.

IEVA

Kaip žydinti ieva Jiesios pakrantėj,
kada šešelis melsvas išsigaubastis
virš šilto debesio ir spalvos ims sruventi
iki tavęs, Saulėlydžio dangau;

kaip baltuma trapi – iš porceliano
arba iš sausledžio, apkibusio sniegais,
jau laikos ne šaku, o erdvėje skledena,
kol žvaigždėmis pavirsti išigies;

kaip iš gaisų bedugnės nulašėjės
auksinis atspalvis viršūnėje spindės
nežemiškai, kad net apmirs užėmęs amą vėjas,
kol šitas spindesys mums pasaką žadės;

kaip sapnas žydinti ieva: bijai pabusti,
bijai palieš ir vien graudus geidi
išnykti ten, kur šviečia ir užpusto
ta žemę juodąją sapnų žiedai balti!

KLAIDA

Negailėki save, jei niekam tavęs negaila.
Tik vienas žinojimas lai neapleidžia – svarbus:
jei rūstybės akimirka iš save išvarysi meile,
pasaulį tau vietas nebus!

Tada begalybė išnyksta, jaunystę žavėjus,
ir pasilieka tik ašmenys ir tu lyg iš bokšto krintas
ant plieninio jų spindesio, kol kraujas karštai pasiliejęs
tvykstels, primines lemtingas klaidos minutes.

ŠVIEČIANTIS LIKIMAS

Alyvų žydičių dvelkimas iki stogo
apsėmė namą. Praviruos langus
atsispindi ménulis, vasarai sunokes.
Naktis karštai nelyg šuva lekuos.

Pasaulis visas po sparneliais drugio –
toks pat besoris su aksomine
skraiste – iš méniesienos ir dulkeliu rugio.
Kaip greitai jūs užmirštate mane...

Neukū traukiniai. Ir laikrodžiai nebėga.
Kaštonų žvakėm apšviesta,
Skledena peteliškė lyg kąsnelis sniego.
Viršūnė išsipildymu. Graži sapnų vieta.

Pradingo laikas. Tik tamsus dvelkimas
erdvės, kurioj meni
drugius, plevenančius i šviečianti likimą –
kokie jie graudūs ir kokie vieni!

PEIZAŽAS

Kapinaitės. Ménulis nuskeltas.
Tuščias suolas. Veliu – né vienos.
Ir žingsniuoja kupron susimetę kartos
iš pasailio šio – i anuos.

Po koncerto balandžio 24 dieną Jaunimo centre, Čikagoje: Vytautas Viržionis, Linda Veleckytė, Liudas Norvaišas, Vilija Šiškaitė, Vytautas Juozapaitis, Irena Milkevičiūtė,

Vaclovas Noreika, Genovaitė Bigenytė, Arvydas Markauskas, Lijana Kopūstaitė, Ričardas Sokas ir Alvydas Jono Tamulaičio nuotrauka

Vlado Jakubėno jubiliejas jau čia pat

EDVARDAS ŠULAITIS

Kompozitorius Vladas Jakubėnas šiu metų gegužės 15 diena būtų šventės 90-ąji gimtadienė. Tačiau jo jau ilgokai neturime gyvuojant tarpe, nes šis žymusis kompozitorius, pedagogas, muzikos kritikas, pianistas, solistų bei chorų akompaniatorius, išskeliavo amžinybę 1976 m. gruodžio 13 d. Čikagoje.

Vlado Jakubėno kūrinių buvo populiarūs prieškarinėje Lietuvos, jie plačiai buvo dainuojami ir grojami pokario metais. Vokiškoje ar kitoje kurioje nors valstybėje, kur tik buvo nutipę kiek daugiau lietuvių. O visai nesenai jis vėl buvo gražintas į savo gimtinę Lietuvą, nes jo kūrinius atlikti, kaip pabėglio nuo komunistų okupantu, sovietinių metais ten buvo uždrausta.

Ryšium su Vlado Jakubėno jubilieumi didžiausias sukaktuvinis koncertas ivyskės gegužės 9 diena Vilniaus Filharmonijos koncertų salėje, kur bus atliktos Jakubėno Pirmoji ir Antroji simfonijos, kanta „Mano pasaulis“. Šiuos kūrinius atlikė Nacionalinės filharmonijos simfoninis orkestras (dirigentas Juozas Domarkas) ir Kauno valstybinis choras (dirigentas Petras Bingelis).

Gegužės 10 diena Muzikos akademijoje bus mokslinė konferencija tema „Vladas Jakubėnas ir jo veiklos aplinka“. Čia anėsimus ruošiasi skaityti: Jon. Bruveris, Danutė Petrusaitė, Ona Narbutienė, Jūratė Burokaitė. Danutė Petrusaitė yra gerai pažįstama ir čikagiečiams, nes ji iš Klipėdų buvo atvykus į Čikagą ir čia rinko medžiagių Zilevičiaus-Kreivėno muzikologijos archyve. Be to, čia vyks Akademijos studentų koncertas.

Šios sukakties proga šiemet turėtų Lietuvos pasirodyti dvi knygos apie Vlada Jakubėnį. Vienu iš jų — Loretos Venclauskiene „Vladas Jakubėnas“, o kita Aniceto Armino ir Irenos Skomskienės suredagota apžvalginė bendraautorinė knyga.

Čikagoje šios sukakties proga rengiamas minėjimas-koncertas kompozitorius giminimo dieną — gegužės 15-ąją. Tą sekmadienį 3 val. p.p. Balzeco Lietuvių kultū-

Vladas Jakubėnas (1904–1976)

Vytauto Maželio nuotrauka

ros muziejuje paskaitą apie šį žymųjį muziką skaitys muzikas Algis Simkus (iš Floridos). Meninėj daly pasirodys solistai: Algirdas Brazis, Dana Stankaitytė, Lijana Kopūstaitė, Jonas Vaznelis, Dalia Eidukaitė-Fanelli, Algimantas Barniškis. Pirmieji keturi yra buvę artimi kompozitoriaus Jakubėnu draugai, su kuriais ilgoką laiką kompozitoriu iš teke bendrauti. Taip pat čia pasirodys ir mišrus vokalinis kvartetas, profesoriaus Aniceto Armino (iš Vilniaus) pastatymas Lietuvos operos ir baletų teatre Vilniuje.

Pernai metų pavasarį buvo susitarita su kompozitoriumi Jurgiu Juozapaičiu, kad jis šio baletu muziką paruoštu pastatymui. Nesenai gautame laiške kompozitorius Juozapaitis rašo:

„Pagaliau galiu parašyti, kad darbas baigtas. Partitura turi 400 puslapių, tai bus trijų veiksmų (iekviemas veiksmas trukę apie 45-50 minučių) baletas. Aš esu nusiteikę optimistiškai, nes jau pradėjau tripti nepasitikėjimo le-

minėti ir žymios Lietuvos pianistės Aldonos Dvarionės koncertą New York'e gegužės 25 diena, kur ji skambins ir Vlado Jakubėno kūrinius. Jos koncerte taip pat skambės M. K. Čiurlionio, Balio Dvariono ir Chopin'o muzika. Yra galimybė, kad pianistė dalyvaus ir Vlado Jakubėno minėjimo programe Čikagoje.

Taip pat čia norėtusi užsiminti viena iš svarbiausiuose renginiuose, kuris dar turėtų ivykti šią žiema. Tai Vlado Jakubėno baletas „Vai-vo juosta“ pastatymas Lietuvos operos ir baletų teatre Vilniuje.

Pernai metų pavasarį buvo susitarita su kompozitoriumi Jurgiu Juozapaičiu, kad jis šio baletu muziką paruoštu pastatymui. Nesenai gautame laiške kompozitorius Juozapaitis rašo:

„Pagaliau galiu parašyti, kad darbas baigtas. Partitura turi 400 puslapių, tai bus trijų veiksmų (iekviemas veiksmas trukę apie 45-50 minučių) baletas. Aš esu nusiteikę optimistiškai, nes jau pradėjau tripti nepasitikėjimo le-

das, o premjera turėtų būti ivykis (beje, didelis ir sensacinges) mūsų kultūriamie gyvenimine. Aš apie tai pasakojau operos direktoriui J. Širvinskui, prof. V. Laukušui ir ne vienai itakingai asmenybei. Dabar iš naujo baletu klaviryo koncertmeisterė ruošiasi visą muziką atlikti Operos ir baletų teatro meno tarybai. Perklauša turėtų ivykti gegužės mėnesi. Čia turėtų paaškėti apytikrė premjeros data ir kokias lėšas Lietuvos kultūros ministerija galėtų skirti baletu pastatymui. Prieš keletą dienų, Kultūros ministerijoje buvo svarstyta Jono Katakinė (tai Lietuvos baletu artistas, dabartinis choreografas iš Vilniaus baletu mokyklos vadovas — E.S.) libretas baletui „Vai-vo juosta“ [...] Taigi visas parengiamasis pagrindinis darbas prieš premjera, manau, jau yra baigtas. Dabar belieka nekantriai laukti premjeros. O, mano nuomone, visai reali yra šiu metu gruodžio mėnesio data“.

Jeigu pasitikėti kompozitoriaus Juozapaičio entuziastingu teigimu, Vlado Jakubėno baletas „Vai-vo juosta“ turėtume išvysti dar šią žiema Vilniuje. Ir jeigu ši premjera ivykti, tai būtų pats didžiausias Vlado Jakubėno pagarbimas jo gimimo sukakties proga. Tik, aišku, mums gali pri sieiti prisidėti prie pastatymo išlaidų padengimo, nes Lietuvos kultūros ministerija dabar nėra viena pajęgi finansuoti tokius didžiulius užsimojimus. Čia savo pinigines gali būti pakviesi atidaryti ir išleivijoje gynenantieji lietuvių.

O dabar — iki susitikimų visuose kompozitoriaus Vlado Jakubėno 90-mečio minėjimuose.

P.S. Vilniuje veikiančios Vlado Jakubėno draugijos reikalų vedėja Irena Skomskienė praneša, kad gegužės 9 dieną Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje, bus atidaryta kompozitoriaus Vlado Jakubėno ir jo kūrybą vaizduojanti paroda. Gegužės 14 dieną kompozitoriaus minėjimui Biržuose bus skirta visa diena, o gegužės 15 dieną Kaune bus minėjimo baigiamasis koncertas.

Šalia pernai Lietuvoje išleistu Vlado Jakubėno religinių giesmių knygelių, gegužės pradžioje iš spaudos turi pasirodyti kitis du Vlado Jakubėno kūrybos sąsiuviniai — pasaulytiškos muzikos kūryba: vienas 64 puslapių, kitas — 72. Reikia manyti, kad dalis ti-razo pasieks Ameriką.

Pats architetas savo kūrybą dailės srityje vadina „laivvalaikio meno darbais“. Gal tai ir tiesa, nes po įtempo dienos darbo firme, po sekinančių vakarų, praleistu prie konkursinių projektų, švelnus paprasto, kartais netgi naivaus grožio prisiliestimas tarsi atgaivina sielą, gražina jėgas.

Turbūt geriausiai Edmundo Arbo grafikos darbus charakterizavo poetas Bernardas Brazdžionis per parodos, surengtose Los Andžele 1986 metais, atidaryma:

„... šypsni iššaukti, nuotaikatai, vienur pasigrėsti, kitur pasiskoneti, ar tik nebus buvusi Edmundo Arbo pati vyravusioji intencija, kuriant šias grafikas bei šaržus po sunkaus ir atsakingo architekto darbo atkvėpio metu. Nemanau, kad autorius būtų turėję kokių kitų iš anksto sau pasistatyti tikslus, kaip tik atokvėpi. Visuose darbuose — atokvėpis, atgaiva, užsimiršimas, nusišpojimas.

Tekio matyti daug išleivijos teatro pastatymu, tačiau šis spektaklis yra jei ne pati viršūnė, tai tikrai bent motery vaidybos pati viršūnė be jokių abejinių.

Elena Dauguvietė Poncijus roloje ir Marija Kalvaitienė Bernardo Albos roloje pasiekė teatrų klasikų skirtumą (ko, pavyzdžiu, pasigedas garsiamo britų pastatymu 1987 metais su Glenda Jackson ir Joan Plowright) ir sukurė nuostabias mizanscenas (ko ypač trūko Mario Camus filme).

Užklausiai Elenos Dauguvietės, kodel ji pasirinko statyti tarptautinį klasiką Garcia Lorca.

Jos atskakymas — patriotika nebėra šiandien tiek aktuali, ir ji norėjusi išbandyti savo jėgas sunykiamė uždavinijyje. Turia pasakyti, jog užmojis baigėsi sėkmengiai.

Edmundas Arbas

Galaktikos sodas

Popierius, mišri technika, 19 x 28

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas

(Atkelta iš 2 psl.)

cionališkis architektūros ženklui ir Kalifornijos gyvenamuosis namus, turinčius būdingu organiskos architektūros bruozą, lietuvių išeivijai skirtus pastatus, kuriuose kartais nostalgiskai naudojami tautinės architektūros elementai ir ornamentika, surenkamus ekonomiškus pastatus, kuriuose dominuoja technologija, monumentus ir paminklus, kur nevaržo užsakovo poreikiai, kūrybiškai parenkamos plastinės raiškos priemonės.

Rašydamas apie Edmundo Arbo architektūrinę veiklą, mes atskleidžiame tik vieną šio stebėtinės energijos žmogaus kūrybinio darbo gritį, o Arbas yra ne tik talentingas architektas, jis rašo straipsnius į profesinę ir žinoma, lietuvių išeivijos spaudą, skaito paskaitas apie architektūrą ir dailę savo tautiečiams, taip pat Amerikos architektų instituto (AIA) seminaruose, dirba organizacinių darbų PLIAS/ALIAS ir... piešia.

Pats architetas savo kūrybą dailės srityje vadina „laivvalaikio meno darbais“. Gal tai ir tiesa, nes po įtempo dienos darbo firme, po sekinančių vakarų, praleistu prie konkursinių projektų, švelnus paprasto, kartais netgi naivaus grožio prisiliestimas tarsi atgaivina sielą, gražina jėgas.

Turbūt geriausiai Edmundo Arbo grafikos darbus charakterizavo poetas Bernardas Brazdžionis per parodos, surengtose Los Andžele 1986 metais, atidaryma:

„... šypsni iššaukti, nuotaikatai, vienur pasigrėsti, kitur pasiskoneti, ar tik nebus buvusi Edmundo Arbo pati vyravusioji intencija, kuriant šias grafikas bei šaržus po sunkaus ir atsakingo architekto darbo atkvėpio metu. Nemanau, kad autorius būtų turėję kokių kitų iš anksto sau pasistatyti tikslus, kaip tik atokvėpi. Visuose darbuose — atokvėpis, atgaiva, užsimiršimas, nusišpojimas.

Tekio matyti daug išleivijos teatro pastatymu, tačiau šis spektaklis yra jei ne pati viršūnė, tai tikrai bent motery vaidybos pati viršūnė be jokių abejinių.

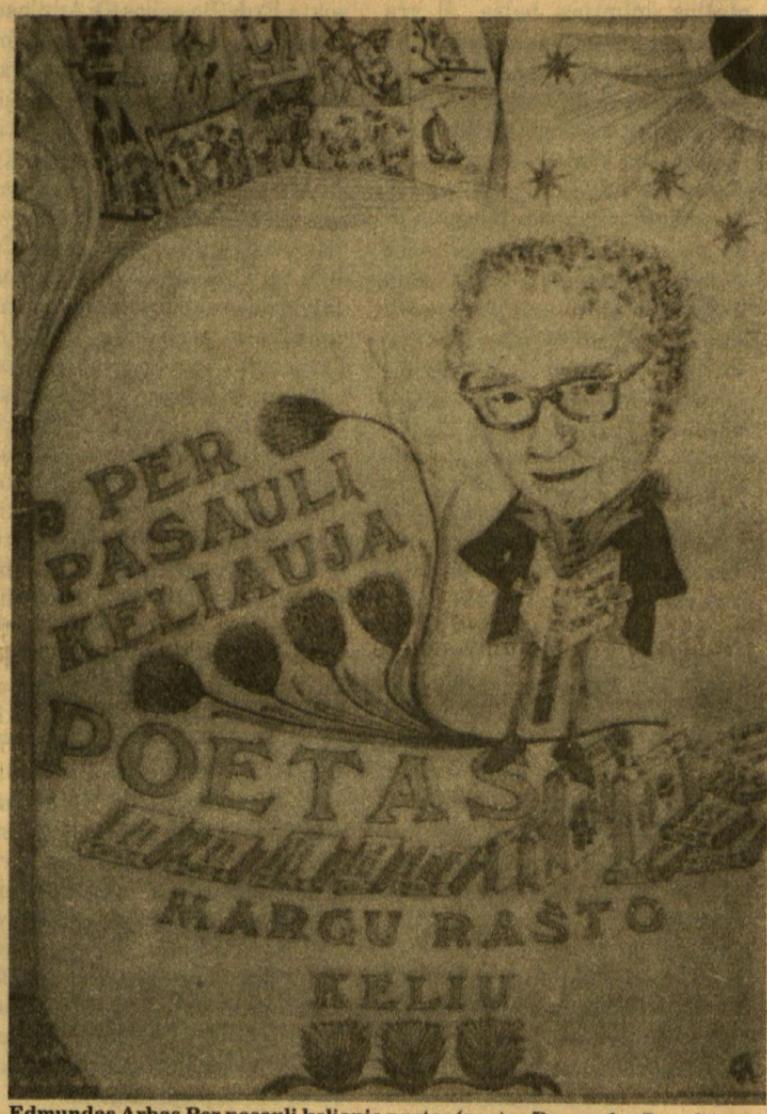
Šaržuose — draugiškas patapojimais per petį: draugui poetui, toli Vašingtone sėdinčiam prezidentui.

Menininkai tai padaryti valia — nes menas yra aukščiau visko, aukščiau draugystės ir prezidentūrų.

Jeigu architektūros mokslą Arbas būtų baigęs Lietuvoje po pilkūnu, po rimtu Kauno ar Vilniaus dangumi, vargu ar turėtume tokį Arbą — su jo nuotakina grifika. Viska čia yra padarius, už viską „kalta“ žydrojo Dunojaus grakščioje Vienoje, kur šalia architektūros (ar kartu su architektūra) Arbus teko lankytis ir dailiojo meno, piešimo studijas.

...gėlės — ir gražuolės — vyraujant Edmundo Arbo grafikos tematika. Gėlės — nuo lauko aguonų iki Santa Monikos „rojaus paukščių“ ir Vistro kaktusų, gražuolės — nuo dukterų iki žmonos ir kaimynių, nuo „kiauliškos šėmos“ iki „vestuvių idilių“.

Ir visa tai atlikta su kūrybiniu polėkiu, su meile ir su geru skoniui. Su simpatiku tuščio brūkšniu ir su spalvinga intonacija...

Edmundas Arbas. Per pasauli keliauja poetas (poetas Bernardas Brazdžionis).

Popierius, mišri technika, 28 x 19

Grafikoje — išvyka į gamtą, pamatymas jos stebuklo — jos žiedo. Šaržuose — draugiškas patapojimais per petį: draugui poetui, toli Vašingtone sėdinčiam prezidentui.

Menininkai tai padaryti valia — nes menas yra aukščiau visko, aukščiau draugystės ir prezidentūrų.

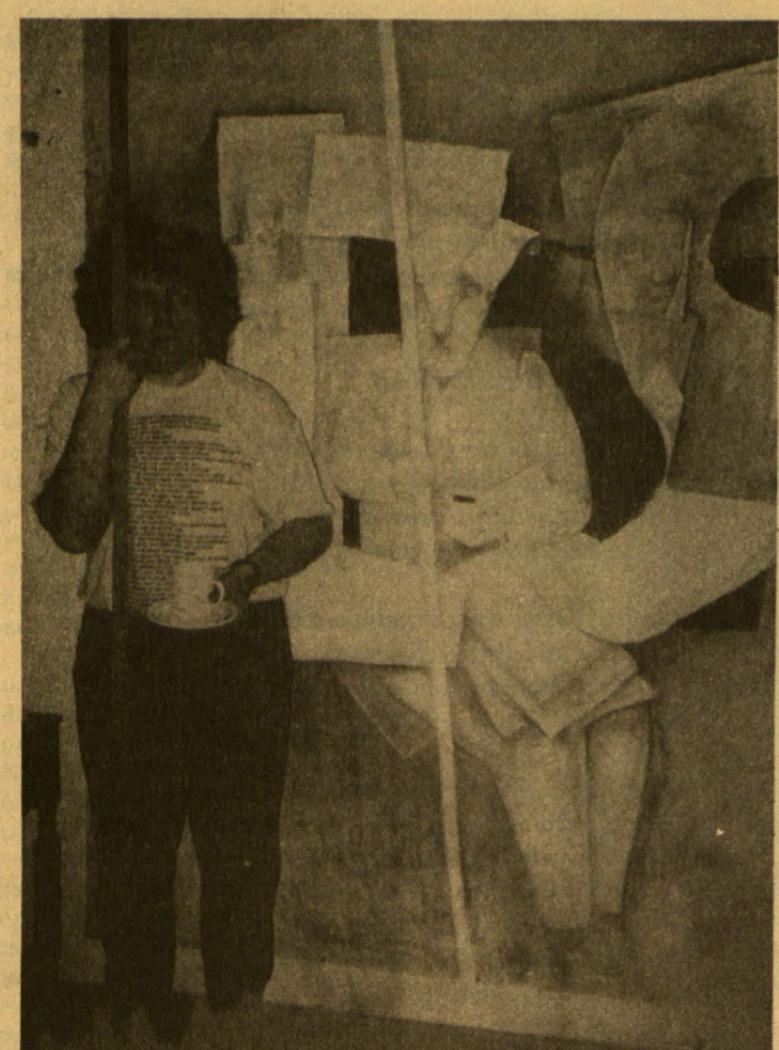
Jeigu architektūros mokslą Arbas būtų baigęs Lietuvoje po pilkūnu, po rimtu Kauno ar Vilniaus dangumi, vargu ar turėtume tokį Arbą — su jo nuotakina grifika. Viska čia yra padarius, už viską „kalta“ žydrojo Dunojaus grakščioje Vienoje, kur šalia architektūros (ar kartu su architektūra) Arbus teko lankytis ir dailiojo meno, piešimo studijas.

...gėlės — ir gražuolės — vyraujant Edmundo Arbo grafikos tematika. Gėlės — nuo lauko aguonų iki Santa Monikos „rojaus paukščių“ ir Vistro kaktusų, gražuolės — nuo dukterų iki žmonos ir kaimynių, nuo „kiauliškos šėmos“ iki „vestuvių idilių“.

Ir visa tai atlikta su kūrybiniu polėkiu, su meile ir su geru skoniui. Su simpatiku tuščio brūkšniu ir su spalvinga intonacija...

Hamilton'o teatras aplankė Detroit'a balandžio 16 dieną. Žmonių buvo nedaug. Tegul jie išgirsta, jog tai yra nepraleistinas spektaklis ir tegul šis teatras gastroliuoja per visas lietuviškas kolonijas. Prieš daug metų Lietuvos H. Vancevičius pastatė „Bernardos Albos namus“. Spektaklis buvo gerai įvertintas ir susilaukė pasiekimo. Dabar ten rekaliningas naujas to vaidinimo spektaklis, kuris turėtų Dauguvietę ir Kalvaitienę. Kalvaitienės Bernarda protinė, gudri kaip lapė. Ji aristokratė ir gudri kaip lapė. Ji humanistė priedanga slipy klasika, begalinis cinizmas, žveriška neapykanta vanguomenė. Dauguvietė gražino mūsų scenai labai įvairių romantinių polėjų — tikrą teatrališkumą, parodant savo karakterį īvairiomis nuotakomis ir spalvomis.

Hamilton'o teatras aplankė Detroit'a balandžio 16 dieną. Žmonių buvo nedaug. Tegul jie išgirsta, jog tai yra nepraleistinas spektaklis ir Kalvaitienės Bernarda. Ir visa tai galėtų tapti nuostabu filmu. Gi mano vaizduotėje ir atmintyje visus iki šiol matytus „Bernardos Albos namus“ pastatymus ištrynė hamiltoniečių triumfas. Garbė Garcia Lorca, Dauguvietei, Kalvaitienei.

Dailininkas Stasys Eidrigevičius prie vieno iš savo darbų Lakeside Gallery studijoje, Lakeside, Michigan.

Vytauto Vepšto nuotrauka

Stasys Eidrigevičius kūrinių bus eksponuojami Čikagos klasmetinėje tarptautinėje meno parodoje (Chicago International Art Exposition 1994), kuri vyks Navy Pier patalpose (East End Complex), 600 East Grand Avenue, Chicago, Illinois 60611, nuo gegužės 12 iki gegužės 16 dienos. Šiaisiai metais, švenčiant 15-ąja sukaktį nuo parodos isteigimo, joje dalyvaus dailininkai iš galerijos iš 17 šalių.</